

laat ons zeggen vermoderniseert. Hij brengt er meer eenheid in, en de kleine variaties die hij hier en daar toevoegt, ze maken de letter aangenamer zonder dat zij opvallend „modern” wordt. Dàt lijkt mij de groote verdienste ook weer van de Roos' nieuwe letter, dat zij modern is, zonder dat men het eigenlijk bemerkt. Ik weet niet of dit wel goed begrepen wordt, want het is veel moeilijker een ding te maken, dat goed is, bruikbaar, aangenaam van vorm en verhouding en toch frisch, en van dezen tijd, dan al dat opdringerige, dat buitensporige, dat „zie-je-mij-wel.” Juist die goede kwaliteiten heeft de Roos' Grotius-letter, en deze kwaliteiten komen uitstekend tot hun recht in het uitgaafje van Hugo de Groot's brieven, *De jure belli ac pacis*, door de lettergieterij „Amsterdam” smaakvol verzorgd.

R. W. P. JR.

PIET VAN WIJNGAERDT BIJ F. H. SMIT TE HAARLEM.

Op deze tentoonstelling domineert het bloemstuk — beter gezegd — het stilleven met bloemen, een vorm waarin Van Wijngaerdts veel van zijn beste gaven heeft uitgesproken. De kleur is, evenals in de landschappen, zwaar, donker en broeiend. Ze heeft een sterke verandering ondergaan in vergelijking met het oudere werk, dat vooral luministische eigenschappen bezat. Van het ijle licht gewerd ze tot sensueele donkerten — pathetisch soms — waarvan het karakter wel eens bruut en opdringerig is. Daardoor is ook de verf niet steeds vervluchtigd, te weinig opgeheven tot een hoogte waar verf geen verf meer is.

Een vergelijking tusschen b.v. Jan Sluyters' bekend Tulpenschilderij of de geaquarelleerde Gladiolen van Le Fauconnier, beide in het Suasso-Museum, en de verschillende doeken van Van Wijngaerdts kan dit verduidelijken.

Het onderwerp moet de kunstenaar wel zeer van dichtbij hebben uitgebeeld. De perspectivische effecten maken dit aannemelijk. Overigens is dit geen nieuwe vondst, doch reeds sedert jaren „gemeengoed” der cubisten; Cézanne, Derain, e.a. Eveneens tot de cubisten-erfenis behoort het vereenvoudigen der kleurplans — uitsluitend gevolg van het supriemeeren der vlakke schildering — en de daarbij behoorende verwaarloozing van het picturale detail.

Maar tegenover de vereenvoudigde perspectief, als noodzakelijk gevolg van het zoeken naar het vlak, staan belangrijker lichteffecten, misschien wel intuïtief gepousseerd. Daardoor blijkt echter het essentiele der vlakke schildering minder aanvaard dan de uiterlijke vorm ons wil doen gelooven. Ze is althans niet geworden tot een vorm van diepste zekerheid. Toch waardeert men de kunst van Van Wijngaerdts om haar spontaan karakter, waarin nog zeer veel van het goed-hollandsche impressionisme ligt besloten, veel meer dan de moderne allure tracht te verbergen. Ik zeide het al,

vooral de bloemstukken zijn hier als zuiver en eerlijk werk het meest te waardeeren.

Mooi weet de schilder b.v. het gloeiende rood van tulpen of papavers als kleurtrilling tegen donkere interieurtoonen te plaatsen. De darwin-tulpen op hun lange stelen, zijn met sierlijk zwiepend beweeg toch zeer zorgvuldig in het vlak gecomponeerd, waar ze meestal in een hoek — zwaar van kleur — schijnen vastgegroeid. Daarnevens is een droog en hard clair-obscur soms hinderlijk en onbegrijpelijk.

Van de vele bij Smit geëxposeerde bloemstukken moge als zeer bijzonder genoemd worden: „Aronskelken en Seringen”. Het ongeveer vierkante doek heeft z'n accenten — zoowel compositioneel als coloristisch — in de in een verrukkelijk vervloeiend licht geschilderde Aronskelken en de daaromheen zeer vlak gehouden groep paarse seringens.

Dit alles is niet geforceerd tot eenige abstractie, maar levend, warm, suggestief.

Van de landschappen zijn allereerst twee stukken te vermelden. Het groote doek „Vijver Elswout” (uit de collectie Boendermaker) met fijne, vervloeiende kleuren en een meesterlijke concentratie van licht in het midden; dit alles te zaâm gebonden door er-om-heen gegroepede donkere boompartijen; en een ander stuk, met ongeveer hetzelfde onderwerp, n.l. „Elswout” (achterzijde), dat echter de klare conceptie van het vorige mist en groezelig en slordig is voorgedragen.

Dat Van Wijngaardt bovendien sterk visueel reageert op al deze natuur-indrukken bewijst zijn olieverf „Oude Den,” uit Naaldenveld, een werk dat vol is van mystiek en sombere storm-dreiging. Fijn aanvoeld is de dramatische — door de immer beukende windvlagen — verwrongen boomgroei.

Zoo was er dus op deze tentoonstelling veel te zien, dat buitengewone kwaliteiten bezat, tegenover veel dat arm en schraal was. Men zou dezen onvermoeid scheppenden kunstenaar toewenschen: meer concentratie en minder scheppingsdrang. Onder de hedendaagsche schilders is hij een te belangrijk talent om dit te misbruiken voor schilderijenfabrikatie.

Belangrijk lijkt hij mij bovendien als epigoon van een reeds afgesloten periode, maar juist daarom te belangrijker, omdat zijn werk alreeds de kiemende elementen bevat van het nieuwe idealisme, dat ook in de schilderkunst gaat komen; een idealisme n.l., dat van de reële dingen de oneindigheid zal verbeelden in nieuwe en schoone vormen van dieper geestelijke waarden.

In een zeer vodderig gedrukt catalogusje werden ons meteen een serie fragmenten van critische beschouwingen opgedischt, de een nog fraaier dan de ander. Kunstenaars, die zich zelf respecteeren, moesten — wel wetende wat zulke knipsels te beteekenen hebben — zich onthouden van dergelijke goedkoope reclame-middelen.

Haarlem, Mei '26.

A. VAN DER BOOM.